

Asia: VN/13615/2019

Lausuntopyyntö valtioneuvoston periaatepäätökseksi liikenneturvallisuusstrategiasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Meripelastusseura kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnokseen valtioneuvoston periaatepäätökseksi liikenneturvallisuusstrategiasta keskittyen tässä vain vesiliikenteeseen liittyviin linjauksiin ja toimenpiteisiin.

Yleistä

Liikenneturvallisuusstrategian lähestymistapa, joka kattaa kaikki liikennemuodot yhdenvertaisina ja osallistaa mukaan kaikki keskeiset toimijat, on hyvä lähtökohta. Se mahdollistaa matkan kohti nollavision saavuttamista. Nollavisio vastaa myös Meripelastusseuran tavoitetta, ettei yksikään hukkuisi tai kuolisi tapaturmaisesti vesillä.

Perinteisesti liikenneturvallisuusohjelmissa on keskitytty voimakkaasti tieliikenteeseen. On kuitenkin huomattava, että vesiliikenneonnettomuuskuolemien määrä yhdessä vesiliikenneonnettomuustilastoihin tilastoitumattomien hukkumiskuolemien kanssa on samaa suuruusluokkaa kuin tieliikennekuolemien määrä.

Vesillä ja niiden äärellä tapahtuvien kuolemien ehkäiseminen on siis merkittävä asia, jonka ratkaiseminen edellyttää uusia lähestymistapoja, kaikkien toimijoiden koordinoitua toimintaa, lainsäädännön antamaa tukea sekä riittävien resurssien turvaamista.

Periaatepäätöksen luonnoksessa luetellaan keskeisimpiä liikenneturvallisuusstrategiaa täydentäviä toimenpidelinjauksia. Näiden yhteydessä on tärkeää huomata, että joukosta puuttuu vesiliikenteen turvallisuuden toimintaohjelma. Meripelastusseuran mielestä tällaisen ohjelman laatiminen ja sen toteuttaminen olisi erittäin tärkeää liikenneturvallisuusstrategian tavoitteiden saavuttamiseksi myös vesiliikenteessä.

Meripelastusseura on tyytyväinen siihen, että liikenneturvallisuusstrategiassa tunnustetaan vesiliikenteen turvallisuustyötä tekevien järjestöjen merkitys. Kolmannen sektorin toimijat kykenevät monessa tapauksessa toimimaan viranomaisia ketterämmin ja saavuttamaan paremmin eri kohderyhmiä, mikä tukee tehokkaasti tavoitteiden saavuttamista.

Asenneilmapiirin kehittäminen on olennaista vesiliikenteen turvallisuuden parantamisessa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää turvallisuusviestinnän kohdentamista entistä täsmällisemmin kattamaan kaikki eri vesilläliikkujaryhmät: suurin osa vesiliikennekuolemista liittyy rekisteröimättömille veneille tapahtuneisiin onnettomuuksiin. Näin ollen Meripelastusseuran näkemyksen mukaan vain rekisteröityihin vesikulkuneuvoihin (vain noin viidennes kaikista vesikulkuneuvoista) kohdistuvalla ohjauksella ja muilla toimenpiteillä ei saavuteta riittävää vaikuttavuutta.

Nollavision edellytys: pelastusliivien käyttö kaikessa vesiliikenteessä

Vesiliikenteen osalta on kiistatonta, että pelastusliivit pelastavat ihmishenkiä. Esimerkiksi turvavarusteiden käytön edistämiseen turvallisuusviestinnän keinoin liittyvän toimenpiteen 57 vaikutusarviossa mainitaan, että hukkuneista 70–80 prosenttia olisi pelastunut, jos olisi käyttänyt kelluntapukinetta.

Vesiliikennelainsäädäntöön tulisikin sisällyttää pelastusliivien käyttövelvoite niin rekisteröidyissä kuin rekisteröimättömissäkin veneissä. Toimenpide 101 liittyen esiselvitykseen pelastusliivien käytön edistämisestä lainsäädännössä muodostanee hyvän lähtökohdan lainsäädännön kehittämiseksi niin, että nollavision saavuttaminen olisi mahdollista myös vesiliikenteessä.

Meripelastusseura odottaakin, että periaatepäätöksen linjaus 7. ”Lainsäädännön on edistettävä turvallisuutta” toteutuu tulevaisuudessa myös siinä, että pelastusliivien käyttö säädetään pakolliseksi kaikissa veneissä.

Tilastojen tueksi ennakoivia mittareita

Strategiaan kirjattu tietoon perustuva päätöksenteko on perusedellytys vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Vesiliikenteen osalta käytettävissä on melko hyvin eri tilastolähteitä, mutta kaikkia

päätöksentekoa tukevia ja kehityksen seuraamista varten tarvittavia tietoja ei saada pelkästään onnettomuustilastointia kehittämällä.

Meripelastusseura toivoo, että vesiliikenteen osalta kehitetään myös ennakoivia mittareita ja uusia tapoja kerätä tietoa vesiliikenteen turvallisuustilanteesta ja sen kehityksestä. Tällaisten mittareiden avulla mahdolliset huolestuttavat trendit kyettäisiin tunnistamaan ja niihin vaikuttavia toimenpiteitä pystyttäisiin suunnittelemaan ja toteuttamaan ajoissa.

Monikanavaisen turvallisuustyön jatkuvuus pitää varmistaa

Ennaltaehkäisevä vesiturvallisuustyö on tällä hetkellä pitkälti järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan varassa, se on melko sirpaleista eikä sitä koordinoita riittävästi. Näin ollen toimenpideohjelman toimenpiteet 7 ja 40 liittyen Veneilyverkoston alatyöryhmiin ovat Meripelastusseuran mielestä tärkeä askel kohti vaikuttavampaa turvallisuuskampanjointia. Vaikka Veneilyverkostolla ei ole edeltäjänsä veneilyasiain neuvottelukunnan mukaista asemaa, verkosto on erittäin tärkeä yhteistyöelin, jota voidaan hyödyntää entistä tehokkaammin esitettyjen toimenpiteiden mukaisella vesiliikenteen turvallisuuskampanjoinnin koordinoinnilla.

Meripelastusseura katsoo, että kaikkien alan toimijoiden ja viranomaisten yhteistyöllä voidaan tavoittaa entistä laajemmin ja tehokkaammin eri kohderyhmät. Monikanavainen ja yhdenmukainen viestintä helpottaa kaikkien vesillä liikkuvien kansalaisten turvallisuustietoisuuden lisäämistä ja parantaa osaltaan vesiliikenteen turvallisuutta.

Liikenneturvallisuusstrategian toimenpideohjelman joissakin vesiliikenteeseen kohdistuvissa toimenpiteissä vastuutahoksi on merkitty järjestöjä yhdessä viranomaisten kanssa. Järjestöjen vahva osallistaminen ja sitouttaminen toimenpiteisiin on välttämätöntä tavoitteiden saavuttamisessa, mutta esimerkiksi vesiturvallisuuskampanjoiden rahoitusta ei voi kuitenkaan jättää kolmannen sektorin toimijoiden vastuulle.

Linjauksen 4 toimenpiteen 56 (Vesiliikenteen turvallisuusviestinnän rahoitus pohjaa pyritään vahvistamaan) toteutuminen on yksi vaikuttavimmista ja merkittävimmistä toimenpiteistä: Meripelastusseuran näkemyksen mukaan se itse asiassa on monien muiden vesiliikenteeseen liittyvien toimenpiteiden toteutumisen edellytys.

Veneily- ja vesiturvallisuuskampanjatyön sekä asiaan liittyvän turvallisuusviestinnän edellytykset on varmistettava ja vakiinnutettava luomalla kansallinen vesiturvallisuusohjelma koordinoimaan järjestöjen ja viranomaisten turvallisuustyötä sekä vesillä tapahtuvien onnettomuuksien ennaltaehkäisyä. Tämä edellyttää strategian toimenpiteen 56 toteutumista riittävässä ja

jatkuvuuden turvaavassa laajuudessa, jotta järjestöissä ja yhteistyöelimissä voidaan kehittää turvallisuusohjelman toteutumista ja pitää sitä pitkäjänteisesti yllä. Toiminnanohjaukseen tulisi kytkeä mukaan kaikki keskeiset vesi- ja veneilyturvallisuusjärjestöt sekä vastuuviranomaiset ja -ministeriöt.

Lopuksi

Lausunnolla oleva periaatepäätös liikenneturvallisuusstrategiasta on selkeä tahdonilmaisu kohti turvallisempaa liikennettä myös vesillä. Tiedolla ja kaikkien toimijoiden yhteistoiminnalla voidaan vaikuttaa tehokkaasti turvallisuusasenteisiin, kun vain tätä työtä tekevien tahojen toimintaedellytykset turvataan. Meripelastusseuran näkemyksen mukaan hukkumiskuolemien osaltanollavisiota ei kuitenkaan voida saavuttaa yksin asennekasvatuksella ja turvallisuusviestinnällä, vaan pelastusliivien tai kelluntapukineiden käyttäminen tulisi säätää pakolliseksi kaikissa veneissä.

Nordström Jori
Suomen Meripelastusseura ry